

Новицький Ігор

аспірант

Науковий керівник: д-р екон. наук, професор Нестерчук Ю.О.

Уманський національний університет садівництва

Умань, Україна

ОЦІНКА СТІЙКОСТІ ЗЕРНОВОГО ВИРОБНИЦТВА В ІНТЕГРОВАНИХ ФОРМУВАННЯХ

В умовах зростання невизначеності бізнес-середовища, ускладнення міжгосподарських та міжгалузевих зв'язків, конкурентоспроможність підприємств аграрно-промислового виробництва значною мірою визначається їх участю в інтеграційних процесах та оптимізацією їх форм.

Характеризуючи регіональний розвиток аграрно-промислової інтеграції учасників зернопродуктового ланцюга науковці вказують на слабкий розвиток горизонтальних зв'язків сільськогосподарських підприємств та поглиблення вертикальних взаємодій від виробництва зерна, через його первинну обробку, до гуртової та роздрібної реалізації продуктів його переробки [1, с. 153]. Крім того, процес еволюційного розвитку вітчизняних інтегрованих структур відбувається у напрямі скорочення м'яких їх форм та розширення діяльності більш жорстких. Потужні агрохолдинги, виробничі підрозділи яких функціонують в Черкаській області, як правило мають у своєму складі головну (управляючу) компанію. Такі головні компанії акумулюють основні управлінські функції, здійснюють обліково-фінансові операції, формують плани, та виробничі програми, здійснюють маркетингові дослідження, оптимізують матеріально-технічну базу усіх учасників об'єднання та їх ресурсне забезпечення, в т.ч. на засадах внутрішнього інвестування. Інші, як правило юридично самостійні, підприємства є жорстко контрольованими та капіталозалежними підрозділами інтегрованого формування

В сільськогосподарських підприємствах, що є підрозділами таких інтегрованих формувань керуюча підсистема системи управління оптимізована та представлена виробничими службами у межах галузей та їх загального обслуговування: агрономічною, зоотехнічною, механізації тощо. Збиткові та малоприбуткові до інтегрування підприємства наразі демонструють позитивну динаміку показників результативності основних галузей сільськогосподарського виробництва. Аналіз стійкості зернового виробництва в інтегрованих формуваннях зернопродуктового підкомплексу та у їх структурних одиницях свідчить про вищий рівень розрахункових показників (табл. 1).

В межах досліджуваної вибірки сільськогосподарських товаровиробників, що є учасниками інтеграційних процесів, шість підприємств потрапили у зону нестійкого зерновиробництва. Однак значення коефіцієнта стійкості у них наближається до верхнього порогового рівня і знаходиться у межах 73,5-79,8 %. Інші учасники вибірки в аналізованому періоді розділились на дві групи: з допустимим та нормативним рівнем стійкості виробництва зернових. Першу групу сформували 50 % підприємств (10 одиниць). До другої групи увійшли чотири аграрно-промислові структури (20 %): ПСП «Агрофірма «Шульц» Городищенського, ТОВ «Зернова компанія «Хорс» Драбівського, ТОВ «Науково-виробнича фірма «Урожай» Корсунь-Шевченківського, СТОВ «Дніпро» Чорнобаївського району.

Таблиця 1. Показники стійкості зернового виробництва в окремих аграрно-промислових структурах Черкаської області в 2013-2017 рр.

Підприємства	Абсолютне коливання, ц	Відносне коливання, %	Рівень стійкості, %	Рівень зростання, %	Критерій стійкості, %
ПСП «Агрофірма «Шульц» Городищенського р.	3118,5	9,8	90,2	12,9	22,9
ТОВ «Зернова компанія «Хорс» Драбівського р.	43271,6	5,9	94,1	32,1	48,5
ПСП «Відродження» Жашківського р.	5963,3	11,6	88,4	20,7	27,6
СВК «Козацький» Звенигородського р.	13419,5	14,0	86,0	14,2	19,0
Дочірнє підприємство «Агрофірма «Іскра» Золотоніського р.	32948,2	15,5	84,5	26,3	31,8
СТОВ «Зоря» Кам'янського р.	11461,0	17,2	82,8	16,3	26,2
ТОВ «Агрокомплекс «Степанецьке» Канівського р.	19215,6	20,2	79,8	-11,7	-24,5
ТОВ «Агрофірма «Зоря» Катеринопільського р.	8319,2	16,5	83,5	8,6	17,1
ТОВ «Науково-виробнича фірма «Урожай» Корсунь-Шевченківського р.	78625,3	3,9	96,1	15,2	39,8
СПП «Біле озеро» Лисянського р.	18326,4	21,1	78,9	-9,3	-32,7
ТОВ «Чорна кам'янка» Маньківського р.	38525,2	14,7	85,3	12,3	10,4
ТОВ «Латагроінвест» Монастирищенського р.	28734,7	20,3	79,7	4,6	11,0
Дочірнє сільськогосподарське підприємство «Агрокомплекс» Смілянського р.	9478,2	19,1	80,9	13,0	15,3
ТОВ «Урочище Журавське» Тальнівського р.	6584,3	10,7	89,3	12,1	21,7
Дочірнє підприємство «Агрофірма «Байс-агро» ТОВ «Агро-посівна компанія» Уманського р.	26970,3	24,3	75,7	8,9	14,1
Корпорація «Укргротех» Христинівського р.	24520,6	26,5	73,5	14,6	20,2
ТОВ «Приват-Агро-Білозір'я» Черкаського р.	28693,8	24,6	75,4	11,9	16,7
СТОВ «Дніпро» Чорнобаївського р.	29324,3	9,9	90,1	22,5	20,3
СТОВ «Дружба» Чигиринського р.	12688,2	18,5	81,5	29,2	42,7
ТОВ «Лебединська аграрна компанія» Шполянського р.	17961,8	12,3	87,7	19,6	21,9

Джерело: розраховано автором на основі даних аграрно-промислових структур Черкаської області

Показник стійкості зерновиробництва в Черкаській області, розрахований в цілому по сільськогосподарських підприємствах за 2013-2017 рр., становить 78,5 %. Таке значення показника свідчить про нестійкий розвиток зерновиробництва в регіоні та про його можливе наближення до допустимого рівня за умови оптимізації рівня інтенсивності виробництва та збільшенні ефективності використання виробничого потенціалу галузі. Зважаючи, що цей показник розраховується на основі складних розрахунків відхилень за роками та не є простою сумою показників по окремих сільськогосподарських підприємствах, його значення свідчить про наявність значного потенціалу до зростання рівня стійкості у більшості сільгосппідприємств, в тому числі за рахунок їх участі в інтеграційних процесах в межах зернопродуктовгопідкомплексу.

Дослідження останніх років свідчать про значне зростання частки агрохолдингів у формування пропозиції на вітчизняному ринку зерна, що відбувається в умовах концентрації капіталу та неконтрольованої експансії непродуктивного посередництва у сфері агробізнесу [2]. Одночасно регіональний агробізнес представлений об'єднаннями кооперативного та аграрно-промислового типу різних видів. Зокрема в зернопродуктовгопідкомплексі функціонує досить неоднорідна мережа зернових компаній, що різняться за ступенем спеціалізації, наявністю основних ланок технологічного ланцюга, масштабами виробництва, асортиментом продукції тощо [3]. В умовах зростання невизначеності бізнес-середовища, ускладнення міжгосподарських та міжгалузевих зв'язків, конкурентоспроможність підприємств аграрно-промислового виробництва значною мірою визначається їх участю в інтеграційних процесах та

оптимізацією їх форм.

Список використаних джерел

1. Нестерчук Ю.О. Інтеграційні процеси в аграрно-промисловому виробництві : монографія. Умань: Видавець «Сочінський», 2009. 372 с.
2. Манжура О.В. Інтеграційні процеси у сільськогосподарській кооперації України. *Менеджер*. 2014. № 1 (67). С. 21-24.
3. Пилипенко К.А. Вдосконалення структури та підвищення конкурентоспроможності зернового виробництва. *Наукові праці Полтавської державної аграрної академії. Серія: Економічні науки*. 2011. Випуск 2. Том 1. С. 202-207.

Овчарук Олег

доктор с.-г. наук, доцент, професор кафедри

Рудський Вадим

аспірант

Подільський державний аграрно-технічний університет

Кам'янець-Подільський, Україна

Немец Мартин

доктор інж. наук, доцент, професор кафедри

Мудрик Кшиштоф

доктор інж. наук, доцент, професор кафедри

Аграрний університет в Кракові

Краків, Польща

ЕКОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ ТВЕРДОГО БІОПАЛИВА ТА ХАРАКТЕРИСТИКА ТВЕРДОГО ЗАЛИШКУ(ЗОЛИ)

Розвиток відновлювальних джерел енергії, зокрема твердого біопалива в останні декілька років сягнув великих масштабів та з кожним роком зростає. Зараз в Україні добре налагоджене виробництво паливних гранул, брикетів, щепи, як з деревини так із побічної продукції АПК [5].

Масштабне використання твердого біопалива для одержання теплової енергії призводить до накопичення твердого залишку (попелу, золи) у котельнях, тому постає питання в утилізації та можливості подальшого використання решток ізотермічного процесу [2].

Джерелом сировини можуть бути як побічні продукти рослинного походження (солома, соняшникове лушпиння, стебла та початки кукурудзи тощо), так і спеціально призначені для цього енергетичні рослини – міскантус, світчграс (лозоподібне просо), верба, тополя [1, 6]. Залишок після згорання є потенційним біодобрином.

У хімічному розумінні згорання це конверсія усіх органічних матеріалів на двоокис вуглецю та воду в присутності кисню.

З метою недопущення значного забруднення атмосферного повітря продуктами згорання, необхідно здійснювати постійний контроль за викидами забруднюючих